Luonnos
Valmistelu:
Esimiesfoorum 10.11.2021
Kunnan johtoryhmä 16.11.2021
Toimistotyön idearyhmä 17.11.2021
Kaustisen seutukunnan kuntien edustajat 22.11.2021
Kaustisen kunnanhallitus 29.11.2021

1. Tietoturvapolitiikka ja sen avainkäsitteet

Kaustisen kunnan tietoturvapolitiikka on kunnan tietoturvallisuudesta annettu ohje, joka koskee sekä henkilöstöä että luottamushenkilöitä. Tietoturvapolitiikka on tärkeä osa kunnan riskienhallintaa ja kunnan toiminnan kehittämistä. Tämä tietoturvapolitiikka-asiakirja määrittelee kunnan tietoturvatyön tavoitteet sekä tietoturvan ja tietosuojan toteuttamisen, seurannan ja vastuut. Tietoturvapolitiikan nojalla annetaan käytännön ohjeita ja määräyksiä tietoturvapolitiikan toteuttamiseksi.

Tietoturvaan kuuluvat kaikki ne järjestelyt, joilla pyritään varmistamaan tiedon käytettävyys, eheys ja luottamuksellisuus. Sanan tietoturva tilalla käytetään usein myös sanaa tietoturvallisuus, ja ne tarkoittavat samaa asiaa. Tietosuojalla tarkoitetaan henkilötietojen asianmukaista käsittelyä yksityisyyden suojan toteuttamiseksi. Tietosuoja rakentuu hyvälle tietoturvalle, ja siitä annetaan erillinen ohje.

Tietoturvatyön päämääränä on kunnan laitteiden ja tilojen tarkoituksenmukainen käyttö ja kunnan tietojärjestelmien häiriötön toiminta siten, että tietojen käsittely pohjautuu luottamuksellisuudelle, eheydelle ja käytettävyydelle.

Käytettävyys tarkoittaa, että tieto on siihen oikeutettujen hyödynnettävissä haluttuna aikana. Käytettävyyttä uhkaavat mm. ennakoimattomat tietokoneiden, tietoliikenneverkkojen ja tietokoneohjelmien rikkoutumiset. Ne voivat aiheutua esimerkiksi jonkin teknisen osan yllättävästä vikaantumisesta, tietokoneohjelman tekijän inhimillisestä virheestä tai rikollisen tahon tekemästä haittaohjelmasta tai kyberhyökkäyksestä.

Eheys tarkoittaa, että tieto on yhtäpitävä alkuperäisen tiedon kanssa. Eheyttä uhkaavat mm. inhimilliset virheet tai väärinkäsitykset tietokoneohjelmien rakentamisessa tai tietojen tallennuksessa. Eheyttä uhkaavat myös rikollisten tahojen tarkoituksellisesti tekemät tietojen muuttamiset esimerkiksi rahaliikenteen käsittelyssä tai Internet-sivustojen sisällössä.

Luottamuksellisuus tarkoittaa, että kukaan sivullinen ei saa tietoa tai ei voi käsitellä sitä. Luottamuksellisuutta uhkaavat samat seikat kuin eheyttäkin. Lisäksi luottamuksellisuus on uhattuna, jos tiedon käsittelyn käyttövaltuushallinnan prosessit tai niiden toteutus on hoidettu huonosti.

Käyttöoikeuksien hallinnalla varmistetaan henkilöiden pääsy niihin tietoihin, joita he tarvitsevat työtehtäviensä suorittamiseen ja vastaavasti ulkopuolisten pääsy tietoihin.

Tietoturvallisuudessa ei ole kyse vain tekniikasta, vaan ihmisten työskentelytavoista. Kyse ei ole myöskään vain yksittäisistä toimenpiteistä, vaan jatkuvasta ja suunnitelmallisesta toiminnasta. Henkilöstö perehdytetään tietoturvapolitiikan mukaiseen tietoturvaan ja tietosuojaan palvelussuhteen alussa

sekä osaamista ylläpitävällä koulutuksella sekä sitoutetaan noudattamaan tietoturva- ja tietosuojaohjeita käyttäjäsitoumuksella. Tärkeintä tietoturvapolitiikan toteuttamista on jokaisen käyttäjän arkipäiväinen oikeanlainen toiminta.

2. Tietoturvatyön tavoitteet ja toimijat

Kaustisen kunnan tietoturvallisuuden tavoitteena on turvata kunnan tehtävissä tietojen käsittely, säilytys ja arkistointi tietoturvan ja tietosuojan järjestämistä koskevien säännösten ja lakien mukaisesti. Tietojen luottamuksellisuudesta, eheydestä ja käytettävyydestä on huolehdittava niin manuaalisesti kuin tietotekniikankin avulla tapahtuvassa tiedon käsittelyssä, tiedon kaikissa olomuodoissa ja tiedon koko elinkaaren ajan.

Kaustisen kunnan tietoturva- ja tietosuojatyön tavoitteet ovat seuraavat:

- tarjota ja kehittää kunnan palvelujen käyttäjille tietoturvallisia ja laadukkaita palveluita,
- tarjota kunnan henkilöstölle turvallinen käyttöympäristö työskentelyyn,
- turvata henkilöille yksityisyyden suoja lainsäädännön edellyttämällä tavalla,
- kehittää sekä teknistä että käyttäjistä lähtevää tietoturvaa ja siten turvata kunnan toiminnalle tärkeiden tietojärjestelmä- ja tietoverkkotoimintojen keskeytymätön toiminta ja estää niiden valtuudeton käyttö, tahaton tai tahallinen tuhoutuminen tai tiedon vääristäminen,
- kehittää kunnan sisäistä tietoturvakulttuuria ohjeistuksen ja koulutuksen sekä sitoumusten avulla ja siten huolehtia siitä, että jokainen kunnassa työskentelevä ymmärtää velvollisuutensa tietoturvallisuuden toteutumisessa,
- tehdä tietoteknistä yhteistyötä Kaustisen seutukunnan kuntien ja KaseNet Oy:n kanssa tietoturvallisuuden seurannan, tietoturvariskitilanteisiin varautumisen ja niistä toipumisen osalta sekä hankittujen ja hankittavien tietojärjestelmien hallinnan osalta
- pitää yllä suunnitelmallista ja jatkuvaa kehittämistoimintaa uhkien ja riskien tunnistamiseksi, arvioimiseksi ja hallitsemiseksi. Normaaliajan tietojen käsittelyn turvaamisen kunta ja verkkopalveluoperaattori KaseNet Oy varautuu myös häiriö- ja poikkeusoloihin siten, että toimintaa voidaan jatkaa mahdollisimman häiriöttömästi kaikissa olosuhteissa ja normaalitilanteeseen päästään palaamaan mahdollisimman nopeasti.

3. Toteutus

Kaustisen kunnan tietoturvatyötä toteutetaan voimassaolevaa lainsäädäntöä ja tätä tietoturvapolitiikkaa noudattamalla. Työtapoja ja osaamista kehitetään tietoturvapolitiikkaa vastaaviksi koulutuksen ja opastuksen avulla sekä henkilöstön oman aktiivisuuden avulla. Työtehtävissä käytetään kunnan

hankkimia laitteita ja ohjelmistoja, mikä huomioidaan myös etätyön suunnittelussa. Mikäli etätyötä ei voida tehdä työnantajan laitteilla, Office365-ympäristössä voi työskennellä myös omalta laitteelta käsin. Tietoturvasta etätyössä voi kysyä lisää it-asiantuntijalta. Kunnan tilojen käytössä noudatetaan annettuja, esimerkiksi tekniseltä toimialalta tulevia ohjeita.
Tietojärjestelmien ja tiedonvälityksen keskeytymätön käyttö varmistetaan pääsyn- ja käytönvalvonnalla. Turvataan toiminnan jatkuvuus varautumalla poikkeustilanteisiin ja ymmärtämällä tietoturvallisuus yhdeksi kunnan varatumistoiminnan keskeisimmäksi kohteeksi.

4. Tietoturvatyön organisointi ja vastuut

Hallinnollinen tietoturvallisuus tarkoittaa organisaatiossa käytettäviä tietoturvallisuuden toimintatapoja, toiminnan linjauksia, johtamista, organisointia, toimintojen sijoitusta organisaatioon, resursointia sekä vastuiden määrittelyä.

Hallinnollisesta tietoturvasta vastaavat kunnan johto, jota edustaa kunnanhallitus, kunnanjohtaja ja toimialajohtajat. Kunnanhallitus hyväksyy tietoturvapolitiikan ja seuraa tietoturvallisuuden toteutumista mm. tilinpäätöksessä. Kunnanjohtaja ja toimialajohtajat huolehtivat toimialojen käytäntöjen tietoturvallisuudesta ja sen yhdenmukaisuudesta. Kunnan tietoturvavastaavana toimii kunnan it-asiantuntija, jolla on oikeus antaa henkilöstölle sitovia tietoturvaohjeita. Hallinnollisen tietoturvan osana johdon ja esihenkilöstön tuki on tärkeää toimivan tietoturvakulttuurin olemassaololle.

Henkilöstöturvallisuus on tietoturvallisuuden osa-alue, jossa tarkastellaan organisaation tietojen ja tietojenkäsittelyn suojaamista ihmisten aiheuttamilta tahallisilta sekä tahattomilta uhkilta ja ihmisten toimista tietoturvallisuuden varmistajina.

Käyttöturvallisuus tarkoittaa organisaation automaattisen ja manuaalisen tietojenkäsittelyn suojaamiseen liittyviä asioita.

Tietoaineistoturvallisuus tarkastelee eri talletusmuodoissa olevia organisaation päivittäessä toiminnassa tarvitsemia tietoja sekä niiden suojaamiseen liittyviä asioita. Tallennettavien tietojen, skannattavien ja säilytettävien asiakirjojen käsittelystä arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti huolehtivat osastoilla tietoaineistoja käsittelevät henkilöt. KaseNet Oy vastaa kunnan palvelimien varmuuskorpioiden ottamisesta. Pilvipohjaisten tietojärjestelmän kuten työajanseurannan ylläpidosta, toimintavarmuudesta ja varmuuskopioista vastaa palvelun tuottaja.

Fyysinen tietoturvallisuus tarkoittaa tuotanto- ja toimitilojen fyysiseen suojaamiseen liittyviä asioita, joilla pyritään estämään organisaation tarvitsemien tietojen sekä fyysisen ja ei-fyysisen ominaisuuden tuhoutuminen, vahingoittuminen tai joutuminen vääriin käsiin. Fyysinen turvallisuus on myös tietojen käytettävyyden ylläpitoa, siltä osin kuin tilaratkaisut voivat sitä palvella tai mahdollisesti olla esteenä. Kulunvalvonnasta ja kiinteistöjen sekä laitteistojen suojaamisesta ulkoisia fyysisiä

vahinkoja vastaan huolehtivat tekninen toimiala huomioiden toiminnassaan ohjeet omaisuuden hoidosta. Jokainen käyttäjä huolehtii laitteidensa ohjeiden mukaisesta käytöstä ja sijoittelusta työpisteessään.

Työasioista, joihin sisältyy ihmisten yksityiselämää, terveyttä tai muuta salassa pidettävää tietoa, ei tule keskustella työpaikan yleisissä tiloissa vaan suljetuissa työtiloissa ja vain työtehtävien hoitamiseen liittyvästä syystä. Etätyössä olevan tulee huolehtia, että etätyötila soveltuu työskentelyyn myös tietoturvan kannalta.

Ohjelmistoturvallisuus tarkoittaa organisaation käyttämien tietokoneohjelmien suojaamista sekä ohjelmien lisensointia ja rekisteröintiä. Ohjelmistoturvallisuudesta vastaavat it-asiantuntija ja pääkäyttäjät. Jokainen käyttäjä vastaa ohjelmistojen ohjeiden mukaisesta käytöstä ja on velvollinen ilmoittamaan havaitsemistaan tietoturvapoikkeamista tietosuojavastaavalle.

Laitteistoturvallisuus tarkoittaa organisaation käyttämien tietojenkäsittely- ja tietoliikennelaitteiden suojaamista. Siinä huolehditaan myös tietoteknisten laitteiden toimintavarmuudesta, asentamisesta sekä laitteiden käytössä tarvittavasta tietoturvasta. Kouluverkon laitteiden ylläpidosta vastaavat yläkoulussa ja lukiolla erikseen nimetty henkilö kunnan it-asiantuntijan johdolla.

Tietoliikenneturvallisuus tarkoittaa organisaation käyttämien tietoverkkojen ja niissä tapahtuvien tietoliikenteen suojaamiseen liittyviä asioita. Tietoliikenneturvallisuudesta huolehtii palvelun tarjoaja KaseNet yhdessä kunnan it-asiantuntijan kanssa.

Tietoturvan toteutumisen vastuunjako

Tietoturvan toteutumisesta vastaa koko kunnan henkilöstö noudattamalla annettuja ohjeistuksia ja määräyksiä ja ilmoittamalla esihenkilölle ja/tai it-asiantuntijalle (tietoturvavastaavalle) havaitsemistaan epäkohdista tai tietoturvahuolta herättävästä toiminnasta. It-asiantuntija huolehtii lähiesihenkilöiden päätösten mukaisesti henkilöstön käyttöoikeuksien hallinnasta kunnan verkkoihin, työasemiin ja sähköpostiin. Lähiesihenkilöiden tulee harkita, mihin järjestelmään ja millä laajuudella työntekijä työssään tarvitsee käyttöoikeudet. Henkilön käyttöoikeudet tulee olla työn kannalta tarkoituksenmukaisia eli työtehtävien kannalta riittäviä sekä perusteltuja. Työntekijälle voidaan myös myöhemmin lisätä käyttöoikeuksia, jolloin niitä ei tule varmuuden vuoksi tilata tulevia mahdollisia tilanteita varten.

Toimialojen ja työyksiköiden tietojärjestelmien käyttöoikeuksien määrittelystä huolehtii it-asiantuntija tai tehtävään erikseen nimetty henkilö.

Luonnos
Valmistelu:
Esimiesfoorum 10.11.2021
Kunnan johtoryhmä 16.11.2021
Toimistotyön idearyhmä 17.11.2021
Kaustisen seutukunnan kuntien edustajat 22.11.2021
Kaustisen kunnanhallitus 29.11.2021

Kunnanhallitus

- Hyväksyy tietoturvan ja tietosuojan yleisohjeet kuten tietoturvapolitiikan ja seuraa tietoturvan toteutumista mm. tilinpäätöksen yhteydessä.

Kunnanjohtaja ja toimialajohtajat eli kunnan johtoryhmä

- Vastaa annettujen tietoturvallisuutta koskevien määräysten ja ohjeiden noudattamisesta toimialallaan.
- Huolehtii siitä, että on nimetty tietoturvavastaava ja tietosuojavastaava
- Hulolehtii it-asiantuntijan tarkempien ohjeiden tiedottamisesta toimialallaan, tarvittaessa ohjeita toimialakohtaisesti tarkentaen, tarvittaessa it-asiantuntijan osaamista tässä hyödyntäen
- Valvoo tietoturvamääräysten, ohjeiden ja suositusten noudattamista

Käsittelee ajankohtaisia tietoturvallisuutta koskevia kysymyksiä.

Tietoturvavastaava

- Kehittää jatkuvasti ja aktiivisesti tietoturvallisuutta.
- Vastaa tietoturvallisuuteen liittyvien ohjeiden tiedottamisesta tietoturvan yhdyshenkilöille, esihenkilöille ja kaikille työntekijöille.
- Osallistuu esihenkilöiden tukena uusien työntekijöiden perehdyttämiseen tietoturvallisuutta koskevissa kysymyksissä.
- Ottaa vastaan havaintoja tietoturvallisuuteen liittyvistä tapahtumista ja poikkeamista ja raportoi ne tarvittaessa johtoryhmälle
- Antaa yllättävän tietoturvauhan tai poikkeamatilanteen yhteydessä välttämättömän tietoturvamääräyksen, joka on voimassa enintään kaksi kuukautta
- Päättää edellä mainitun välttämättömän tietoturvamääräyksen päättämisestä sanottua aiemmin, mikäli arvioi sen mahdolliseksi.

Esihenkilö on velvollinen

- välittämään tietoa tietoturvallisuuteen liittyvistä ohjeista omille työntekijöilleen ja järjestämään uusien työntekijöiden perehdytyksen tietoturvallisuuden
- huolehtimaan siitä, että työntekijät noudattavat annettuja määräyksiä ja ohjeita ja ilmoittamaan mahdollisista lisäkoulutustarpeista
- vastaamaan omien työntekijöidensä osalta siitä, että tietojärjestelmien käyttöoikeudet vastaavat työtehtävien tarpeita
- huolehtimaan henkilöstönsä käyttöoikeuksien päättämisestä palvelussuhteen päättyessä
- puuttumaan kaikkiin tietoturvaa koskettaviin havaitsemiinsa epäkohtiin

Työntekijä

Työntekijä on velvollinen

- perehtymään häntä koskeviin tietoturvamääräyksiin ja ohjeisiin ja osallistumaan työnantajan järjestämään koulutukseen
- noudattamaan tietoturvaohjeistusta päivittäisessä työssään ja aktiivisesti hankkimaan itse työssään tarvitsemaa tietoturvatietoa
- raportoimaan esihenkilölleen ja/tai tietoturvavastaavalle havaitsemansa tietoturvallisuuteen liittyvät epäkohdat ja poikkeamat

Tietojärjestelmän pääkäyttäjä

- kouluttaa muita käyttäjiä ohjelman käytössä
- avaa ja sulkee käyttöoikeuksia it-asiantuntijalta saamansa ohjeen mukaisesti
- toimii ohjelmansa asiantuntijana ja kehittää käyttöoikeuspolitiikkaa yhdessä esihenkilöstön ja it-asiantuntijan kanssa

5. Koulutus ja ohjeistus

Kaustisen kunnan tietoturvallisuuspolitiikka pohjautuu siihen, että jokainen kunnassa työskentelevä tietää tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvät vastuunsa ja on sitoutunut noudattamaan tietoturvasta ja tietojen käsittelystä annettuja ohjeita ja määräyksiä omassa työssään. Henkilöstön aiheuttamia tahattomia tietoturvauhkia ja -riskejä voidaan minimoida ohjeistuksella ja koulutuksella ja virhetilanteissa avoimuuteen kannustamisella.

Tietoturvapolitiikan nojalla annetaan tarkempia ohjeita ja määräyksiä. Kunnan tietoturvaohjeistus sisältää ohjeistusta mm. omien tunnusten ja salasanojen käytöstä, henkilökohtaisen tietokoneen työtilan käytöstä sekä sähköpostin ja Internetin käytöstä ja tietojen turvallisesta käsittelystä.

Henkilöstölle järjestetään tietoturvakoulutusta joko sisäisenä koulutuksena tai ostopalveluna. Koulutusten tarkoituksena on sekä ylläpitää henkilöstön tietoturva- ja tietosuoja-asioiden osaamistasoa että muistuttaa säännöllisesti tietoturvan ja tietosuojan tärkeydestä. Osallistumisen dokumentointi on tärkeää koulutuksen suunnittelun ja riskien hallinnan (sisäinen valvonta) kannalta. Tämän vuoksi henkilöstön edellytetään allekirjoittavan tietoturvaa koskeva sitoumus.

Johtoryhmän tehtävänä on huolehtia, että osaston työntekijöillä on käytössään riittävästi ohjeistusta ja koulutusta tietojärjestelmien ja tietojen oikeanlaiseen käsittelyyn. Olemassa oleva tietoturvallisuusmateriaali jaetaan uusille työntekijöille ja sen läpikäyminen otetaan osaksi uusien työntekijöiden perehdyttämistä.

6. Seuranta ja ongelmatilanteiden käsittely

Kunnan tietoturvallisuus perustuu suunnitelmalliselle tietoturvatyölle, jota jokainen kunnan työntekijä toteuttaa työtehtävissään niin fyysisen turvallisuuden kuin tietoturvallisuuden osalta. Kunnanjohtaja, toimialajohtajat ja it-asiantuntija seuraavat ja arvioivat tietoturvallisuuden tasoa ja tarvittavia toimenpiteitä.

Jokainen kunnan työntekijä on velvollinen ilmoittamaan havaitsemistaan ongelmatilanteista tai tietoturvapoikkeamista omalle esihenkilölleen ja it-asiantuntijalle. Ongelmatilanteissa minimoidaan ensin tietoturvapoikkeaman vaikutus, palaudutaan normaalitilanteeseen, jonka jälkeen arvioidaan tietoturvan hallinnan tehokkuutta sekä muutetaan tarvittaessa toimintaa vastaavanlaisten tapahtumien estämiseksi.

Tarkastus ja arviointi

Tietoturvapolitiikan ja muiden tietoturvallisuusmääräysten ja -ohjeiden säännöllisestä tarkistamisesta ja arvioinnin järjestämisestä vastaa kunnanhallitus ja operatiivinen johto. Arviointi suoritetaan aina, kun on tapahtunut sellaisia muutoksia, joilla on vaikutusta tietoturvallisuuteen.

Tietoturvapolitiikan toimivuutta arvioidaan havaintojen ja tehtyjen turvallisuuspoikkeamatilanteiden perusteella.

Väärinkäytösten seuraamukset

Mikäli epäillään tai on olemassa näyttöä tietoturvallisuutta vaarantavista tapahtumista tai on perusteltua syytä epäillä työntekijän syyllistyneen rikolliseen toimintaan tai väärinkäytöksiin, työnantajan pitää selvittää asia ja estää väärän toiminnan jatkaminen. Työnantajalla on käytettävissään työ- ja virkasuhdelainsäädännön mahdollistamia sanktioita.

Työnantajan tulee tarvittaessa saattaa tieto lainvastaisesta menettelystä poliisille mahdollista rikostutkintaa varten.

7. Hyväksyminen

Kaustisen kunnanhallitus on hyväksynyt Kaustisen kunnan tietoturvapolitiikka-asiakirjan 29.11.2021.